

ISON päihdetyön kehittämistyöryhmän kokous
Kuopiossa 10.2.2006
Jyrki Koskela
Kokouksen avauspuheenvuoro

Sosiaalibarometrissä vuodelta 2005 todetaan, että päihdeongelmaiset ovat kaikkien kiireellisimmän apua tarvitseva ryhmä. Suomessa on pitkään puhuttu kauniisti pohjoismaisen hyvinvointiyhteiskunnan puolesta, samaan aikaan käytännön toimenpiteet ovat heikentäneet kaikkein heikoimmassa asemassa olevien palveluiden saatavuutta. Puheet ja toimenpiteet eivät ole olleet samassa linjassa. Päihdeongelmien lisääntyminen ja haittojen paheneminen tunnistetaan, samaan aikaan päihdehuollon määrä-rahoja leikataan ja erilaiset hoitoon pääsyn kynnykset kasvavat. Todellinen vaara on rakenteellinen sorto, jota termiä käytimme Varkauden kokouksen strategisissa linjauksissa.

Tarvitsemme päihdehuollon äänen vahvistumista julkisessa keskustelussa. Tarvitsemme oikeaa tietoa niille, jotka tekevät päätöksiä, osa työtämme on vaikuttamistoimintaa. Tarvitsemme kansalaisille tietoa siitä, että ihmisellä on edelleen oikeus ja mahdollisuus huolenpitoon ja päästä asianmukaiseen hoitoon. Tämä koskee myös kaikkein syrjäytyneintä ja huono-osaisinta. Alan kehittämistyössä tarvitaan panostamista myös palvelunohjaukseen ja uusien toimintatapojen kehittämiseen ja uusien toimintamallien luomiseen.

Päihdeongelmaiset eivät ole yhtenäinen joukko ihmisiä, yhteistä on tietenkin addiktio-ongelmatiikka, mutta se ilmenee kovin eri tavoin. Päihdeongelmat lisääntyvät ja monimutkaistuvat kulutuksen kasvaessa. Kaikkien tiedossa ovat seurannaisvaikutukset, lisääntyneet lastensuojelutoimenpiteet, vakavat alkoholisairaudet. Viina vie tehollisesti, otsikoitiin viime kesänä Kys:n toimesta. Alkoholikuolemat lisääntyvät, rattijuoppouksien määrä ei ole lähtenyt laskuun kaikista toimenpiteistä huolimatta. Uusia haasteita ovat vanhuspäihdetyö, monidiagnoosipotilaiden tarkoituksenmukainen hoito, työvoimahallinnossa työhakijoina olevat päihdeongelmaiset, kriminaalipäihdetyö, monipäihteisyys ja huumeongelmat.

Kaikki tämä asettaa suuria haasteita meille päihdehuollossa ja henkilöstön osaamiselle. Pitäisikö päihdehuollon yksiköiden entistä enemmän erikoistua ja profiloitua näissä päihdehuollon palveluiden toteuttamisessa. Tämä asettaa haasteita myös työntekijöiden täydennyskoulutukseen ja sen kautta ammattitaidon päivittämiseen.

Näitä aikoja valmistele ministerityöryhmä toimenpide-ehdotusta alkoholihaittojen vähentämiseksi. Samaan tähtää alkoholiohjelma. Olennaista on tietenkin se, miten hyvät puheet siirtyisivät käytännön toimenpiteiksi. Päätökset kunnissa tehdään itsenäisesti, niitä ei ministeriö ohjaa. Miten siis vaikuttaa kuntien päätöksentekijöihin, että siellä tehtävät päätökset olisivat eettisesti kestäviä ja ratkaisut vaikuttaisivat päihdepalveluiden saatavuuteen myönteisesti. Taas kerran ajattelen, että haittavaroasia nostettaisiin vakavasti esille mahdollisuutena rahoittaa päihdeongelmaisten hoitoa ja kuntoutusta. Alkon voittovaroista tulisi voida ohjata osa palveluiden, alan tutkimus- ja kehittämistoiminnan rahoittamiseen.

Positiivista tällä hetkellä täällä Itä-Suomessa on se, että päihdetyön kehittämishankkeet luovat uusia, hyviä käytäntöjä. Tarvitsemme yli sektorirajat menevää yhteistyötä ja mallitukia siihen. Tästä esimerkkinä lastensuojelun ja päihdetyön yhteistyön ja sen rakenteiden lisääntyminen. Edelleen vanhuspäihdetyössä luodaan sektorirajat ylittäviä toimintamalleja, sama koskee päihdeäitien tilanetta, jossa hankeyhteistyö luo uutta. Myös alan rakenteiden kehittymisestä on hyvä malli läsnä,

kun olemme nyt ensikertaa koolla Kuopion seudun uuden päihdepalvelusäätiön tiloissa. Säätiömalli luo edellytyksiä myös uudenlaisen yhteistyöverkoston kehittymiselle.

Päihdetyön haasteina tämän päivän Suomessa on ainakin kaksi tehtävää, alan sisällöllinen ja toiminnallinen kehittäminen. Se tarkoittaa osaamisen vahvistamista koulutuksen ja kehittämistoiminnan kautta, se tarkoittaa rohkeaa yli sektori- ja muiden rajojen menevää yhteistyötä, se tarkoittaa uusien toimivien rakenteiden luomista ja ennakkoluulottomien työkäytäntöjen toteuttamista. Tähän yksi rakenne on myös ISON päihdetyö ja sen verkostomainen rakenne.

Ja toiseksi päihdetyön eetoksen, siis eettisen puheen ylläpitäminen. Sen vaikuttamista yhteiskunnassa, julkisessa sanassa ja kohtaamisissa päihdeongelmaisen asiassa. Se on pienen ihmisen puolustamista ja hänen oikeuttansa huolenpitoon ja asianmukaiseen hoitoon ja kuntoutukseen. Ihmisestä on kyse. Tämä on päihdehuollon asianajajatehtävä, olla äänenä äänettömille. Päihdehuollossa emme ole tottuneet perinteisesti olemaan esillä, olemme olleet hiljaisia puurtajia. Meillä on erityistä osaamista, erityistä sanottavaa yhteiskunnassa niin kansalaiskeskusteluun, kuin päätöksentekijöille. Teemme hyvää ja tuloksellista työtä. Meidän tulee olla terveellä tavalla ammattilpeitä osaajia päihdetyöntekijöinä ja siten osaltamme kohottaa päihdetyön asemaa ja arvostusta tämän yhteiskunnan sosiaali- ja terveydenhuollossa.